

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №46
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)
«10» шілдеге» 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «9» шілде күні 20 сағаттан «10» шілде күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 09.07.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Тойшыманова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «10» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, таулы жерлерде қатты жаңбыр (1-25 мм). Күндіз кей жерлерде найзағай, бұршақ болуы мүмкін. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 17-22 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 7-12 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 19-24 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы.
Өгем жотасы	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 23-28 жылы, күндіз 37-42 градус қатты ыстық.
Сауыр	Жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 5, күндіз 18-23, кей жерлерде 12 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 20-25, кей жерлерде 28 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 10, күндіз 20-25, кей жерлерде 17 градус жылы.

2024 жылғы 09 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

6 және 9 шілде аралығында Іле Алатауының таулы өзендерінде жауын-шашын салдарынан, су деңгейінің көтерілуі бақыланды. Алматы қ. – Кіші Алматы ө., Көлден 1.1 км биіктікте – Үлкен Алматы ө., Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары – Үлкен Алматы ө., саға – Құмбел, саға – Проходная, Қаскелен қ. – Қаскелен ө. және Таутүрген а. – Түрген ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 4 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 4 °С-тан 20 °С оң мән аралығында. 09 шілде күні сағат 5-те нөлдік изотерма 3925 м биіктікте болды.

**2024 ж. "09" шілдедегі
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 08.07	Мин. 09.07	08 сағ. 09.07	Күндіз 08.07	Түнде 09.07	Орт. 08.07	08 сағ. 09.07	Орт. 08.07	Макс. 08.07	08 сағ. 09.07		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.0	4.0		9.5	2.7							
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			6.0			268	267				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			12.0			576	575				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	17.4	9.2		7.4	5.6							
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			15.0			285	284	3.51	3.56	3.46	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			18.0		16.0	119	117				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			19.0			54	53	0.20	0.20	0.20	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			16.0		13.0	197	197	3.39	3.48	3.48	+1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			19.0		15.0	256	255				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			12.0			321	322	5.04	5.42	5.42	+2	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			16.0			279	280				+3	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			15.0		10.0	90	93				+4	*
13	Проходная	саға ГБ	1422			19.0			288	288	3.52	3.74	3.52	+2	*
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			17.0			216	215	1.58	1.58	1.51	-1	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			20.0			301	301	8.15	8.57	8.12	+2	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			18.0		22.0	119	121	8.58	8.76	9.45	+3	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			17.0			227	227				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			17.0		7.0	200	198				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	14.0	6.8		10.2	4.2	175	185				+13	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				12.0			133	124				-1	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				13.0			251	252	17.2	17.7	17.7	+2	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							129	127	4.93	5.08	4.62	-1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«10» шілдеге» 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Жауын-шашынның түсуіне байланысты ауа температурасы төмендеді. Мұздықтардың еруі баяулады. Нөлдік изотерма сағат 5-те 3925 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, таулы жерлерде қатты жаңбыр (1-25 мм). Күндіз кей жерлерде найзағай, бұршақ болуы мүмкін. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.
	Күнгеі Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Жауын-шашынның түсуіне байланысты ауа температурасы төмендеді. Мұздықтардың еруі баяулады. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Жауын-шашынның түсуіне байланысты ауа температурасы төмендеді. Мұздықтардың еруі баяулады. Жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Жауын-шашынның түсуіне байланысты ауа температурасы төмендеді. Мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Жауын-шашынның түсуіне байланысты ауа температурасы төмендеді. Мұздықтардың еруі баяулады. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасы көтерілуде.

		Мұздықтардың еруі жалғасуда. Жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм), күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
--	--	--

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.